



gemeente
Zoetermeer

Paragraaf 4 Financiering



Inleiding

In deze paragraaf staat de concrete vertaling van het treasurybeleid voor 2024 opgenomen. Treasury gaat over het beheren van de financiële posities en geldstromen. Een gemeente kent vele ingaande en uitgaande geldstromen die in de tijd niet samenvallen. Daarom heeft de gemeente geldmiddelen nodig om de tijdsverschillen te overbruggen. Dit kan, in het geval van investeringen, vele jaren zijn. In andere gevallen kunnen er middelen 'over' zijn, die worden uitgezet. Het gaat dus om het lenen en uitlenen van middelen, zodat de activiteiten die genoemd zijn op de verschillende programma's in de begroting kunnen worden uitgevoerd.

De doelstelling van de treasury is: 'Het beheren van financiële posities en geldstromen op een zodanige wijze dat de daaraan verbonden risico's worden beperkt en de daarmee gepaard gaande kosten en opbrengsten worden geoptimaliseerd'. De beheersing van deze geldstromen dient uitsluitend de publieke taak. Het prudente karakter van de treasury-activiteiten staat hierbij voorop.

In de kadernota Treasury 2021 en het Treasurystatuut 2021 is de structuur, inrichting en het beleid van de treasuryfunctie vastgelegd. De concrete vertaling van het treasurybeleid staat dus in de financieringsparagraaf in de programmabegroting. Verantwoording over en/of tussentijdse aanpassing van (de uitvoering van) het beleid vindt plaats in de tussenrapportages en de jaarrekening.

Uit de treasuryactiviteiten volgen rentelasten en/of rentebaten. In deze paragraaf komen de raming en ontwikkeling van rente en financieringsbehoefte aan de orde.

Ontwikkelingen

Algemeen

De regelgeving voor gemeenten op het gebied van de rente is opgenomen in de wet Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Het betreft de verwerking van de rentelasten en -baten in de begroting en jaarstukken. In de Rentenota 2018 staat de Zoetermeerse werkwijze met betrekking tot rente. De belangrijkste onderdelen van de nota zijn de werkwijzen voor de gehanteerde rentepercentages bij het opstellen van de begroting, voor het doen van investeringen en voor de toerekening van rente aan programma's. Daarnaast staat in de nota de wijze van financiering opgenomen en hoe wordt omgegaan met de rente- en financieringsrisico's. Tenslotte staat de werkwijze bij de jaarrekening met betrekking tot afwijkingen tussen begroting en werkelijkheid beschreven. Hieronder staan de consequenties van deze nota voor de begroting 2024-2027 opgenomen.

Rentescenario (gehanteerd rentepercentage)

Over de vreemde financieringsmiddelen (leningen) moet rente worden betaald. Om in de begroting een raming te geven van de te betalen rente, wordt gewerkt met een rentescenario. De in het rentescenario opgenomen rentepercentages voor respectievelijk lang en kort geld worden gehanteerd als kostprijs voor het aan te trekken vreemd vermogen. Ieder jaar bij de perspectiefnota wordt het rentescenario bekeken en eventueel een voorstel tot wijziging gedaan. Bij de Perspectiefnota 2024 is het volgende scenario vastgesteld:

Rentescenario Programmabegroting 2024-2027	2023	2024	2025	2026	2027
Nieuwe leningen lang (langer dan 1 jaar)	0,9%	1,3%	1,7%	2,0%	2,0%
Rente kortlopende leningen (korter dan 1 jaar)	-0,1%	0,3%	0,7%	1,0%	1,0%

Het rentescenario zoals hierboven is opgenomen, is als volgt opgebouwd. Als ijkpunt voor de 'langlopende' rente wordt een lening met een looptijd van 10 jaar gehanteerd met een aflossing ineens aan het eind van de looptijd (= 10 jaar fix). De in het rentescenario opgenomen verwachte renteontwikkeling is gebaseerd op:

- huidige marktrente;
- historische rente (trend);
- inschatting van de renteontwikkeling door de grootbanken;
- een scenario van een gefaseerd 'groeien' naar het structurele renteniveau.

Het beleid is om één keer per jaar (bij de perspectiefnota) te bekijken of het scenario moet worden heroverwogen. De afwijkingen in de rentebetalingen ten opzichte van de begroting vangen we op met de rente-egaliseringsreserve. Overschotten bij de jaarrekening worden in de reserve gestort en tekorten worden onttrokken aan de reserve. Pas bij een afwijking van het rentepercentage van meer dan 2%-punt wordt overwogen het scenario aan te passen. Conform ons rentebeleid, zoals verwoord in de Rentenota 2018, willen we voorkomen dat er op elke schommeling in de markt gereageerd wordt. Met het zo stabiel mogelijk houden van het rentescenario (en daarmee de toe te rekenen rentekosten aan investeringen en leges en heffingen) zorgen we voor een stabiele begroting. Als de rente in de markt blijft op het huidige niveau en of nog verder stijgt, is de verwachting dat het rentescenario bij de Perspectiefnota 2025 opwaarts wordt aangepast.

In 2023 en naar verwachting ook in 2024 heeft de gemeente geen kortlopende leningen nodig en is er zelfs geld over. Voor 2023 is het de verwachting dat de gemeente gemiddeld ca 3,2% rente ontvangt. Voor 2024 wordt uitgegaan van gemiddeld 3,5%. Het meenemen van deze rentepercentages is een incidentele afwijking van de 'spelregel' van het rentescenario. De reden daarvoor is dat we er voor 2023 zeker van zijn dat het gebeurt en voor 2024 vrijwel zeker en dat het om veel geld gaat dat anders onterecht elders in de begroting moet worden bezuinigd.

De actuele rente die we momenteel over onze middelen ontvangen, is 3,65%. De meerderheid (ca 60%) van de 'markt' verwacht in 2023 nog een (laatste) renteverhoging door de ECB. Tegelijkertijd kan de rente in 2024 ook weer dalen, iets waar veel grootbanken vanuit gaan. De gemeente heeft geen visie, maar houdt voorzichtigheidshalve de verwachte gemiddelde rente op 3,5% voor 2024. Conform de spelregels wordt de balans bij de Perspectiefnota 2025 opnieuw worden opgemaakt.

Risicobeheer

Treasury kent een breed scala aan risico's zoals renterisico's, debiteurenrisico, kredietrisico's, liquiditeitsrisico's, koersrisico's en valutarisico's, die moeten worden toegelicht in de treasury paragraaf. Deze risico's staan benoemd in de wet Fido. Niet alle genoemde risico's zijn van toepassing op de gemeente Zoetermeer. Zo heeft de gemeente Zoetermeer geen leningcontracten in vreemde valuta afgesloten (valutarisico). Daarnaast worden aandelen die de gemeente bezit, in principe tegen nominale waarde op de balans gewaardeerd, waardoor ook geen koersrisico wordt gelopen. Voor het afdekken en beheersbaar houden van het debiteurenrisico en de financiële dekking van oninbare debiteuren, zijn beleidsrichtlijnen opgesteld. Ook zijn voorzieningen getroffen die periodiek worden herijkt. De overige risico's worden hieronder toegelicht.

Renterisico

Het renterisico betreft de kans op schommelingen in rentelasten als gevolg van schommelingen in de rentestand in combinatie met herfinanciering. Om de

renterisico's te bewaken, is vanuit de wet Fido voorgeschreven het renterisico op twee manieren te bewaken. Het renterisico op korte termijn wordt in beeld gebracht via de kasgeldlimiet en voor de lange termijn financiering door middel van de renterisiconorm.

Kasgeldlimiet

Om te zorgen dat een gemeente niet direct in de problemen komt wanneer de rentetarieven stijgen, mag een gemeente niet allemaal leningen hebben met een looptijd van korter dan een jaar. Een rentestijging zou er dan toe kunnen leiden dat een gemeente direct in de financiële problemen komt. Daarom is er een limiet gesteld aan het aantal kortlopende leningen dat een gemeente mag hebben en dit wordt de kasgeldlimiet genoemd. De kasgeldlimiet geeft voor de gemeente de maximaal toegestane omvang van de kortlopende schuld (met looptijd korter dan één jaar) aan. Er mag 8,5% van het begrotingstotaal met kortlopende leningen worden gefinancierd. Dit is voor 2024 een bedrag aan kortlopende leningen van maximaal € 41,3 mln.

Wanneer de kasgeldlimiet drie kwartalen achter elkaar dreigt te worden overschreden, moeten door de gemeente maatregelen worden genomen om overschrijding te voorkomen. Maatregelen betekenen doorgaans het aantrekken van lang geld (dit noemen we consolideren).

	bedrag * € mln			
Berekening van de kasgeldlimiet	2024	2025	2026	2027
Begrotingstotaal	485,6	482,4	466,8	467,1
Vastgesteld percentage	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
Kasgeldlimiet	41,3	41,0	39,7	39,7

Renterisiconorm

Het renterisico op het lange geld wordt bewaakt via de renterisiconorm. Deze norm wil zeggen dat de jaarlijkse aflossing plus renteherzieningen van de leningportefeuille maximaal 20% van het begrotingstotaal mag zijn. Hiermee wordt voorkomen dat een gemeente in financiële problemen komt op het moment dat de rente snel stijgt. Voor 2024 geeft de renterisiconorm aan dat de gemeente Zoetermeer maximaal voor € 97,1 mln. aan aflossingen en of renteherzieningen mag doen. Zoals zichtbaar in de tabel vindt er geen herziening plaats en vindt er voor € 22,1 mln. aan aflossingen plaats. Hiermee wordt ruimschoots aan de norm voldaan.

	bedragen * € mln				
Berekening van de renterisiconorm	2023	2024	2025	2026	2027
Renteherzieningen (1)	0	0	0	0	0
Aflossingen (2)	2,1	22,1	2	2	12
Renterisico (3) = (1+2)	2,1	22,1	2	2	12
Begrotingstotaal	445,1	485,6	482,4	466,8	467,1
Vastgesteld percentage	20%	20%	20%	20%	20%
Renterisiconorm (4)	89,0	97,1	96,5	93,4	93,4
Ruimte onder renterisiconorm (5) = (4-3)	86,9	75,0	94,5	91,4	81,4

Derivaten

In de kadernota Treasury 2021 is opgenomen dat de gemeente geen gebruik maakt van derivaten.

Liquiditeitsrisico

Onder liquiditeitsrisico wordt verstaan het tegelijkertijd innemen van posities geleend en uitgeleend geld. Vanuit de doelstelling van de treasury worden, binnen de kaders van de renterisiconorm van de wet Fido, dubbele posities zoveel mogelijk vermeden. Vanwege de ontvangen Enecogelden (€ 90 mln.) in 2020 en de bestaande leningenportefeuille, is er in 2024 nog steeds sprake van een dubbele positie. Vanwege de komende investeringen met betrekking tot onder andere de Schaalsprong, de binnenstad en de plannen voor wat betreft de bestemming van de Enecogelden, is de verwachting dat deze dubbele positie de komende jaren verdwijnt.

Kredietrisico

Onder kredietrisico wordt verstaan het risico dat door de gemeente uitgezette geldleningen door de debiteur niet kunnen worden afgelost. Door de invoering van het schatkistbankieren, wordt een overschot aan liquide middelen uitgezet bij de Staat (in de schatkist). Dit geldt voor een overschot aan liquide middelen dat boven het kwartaalgemiddelde van € 9,5 mln. uitkomt (2% van de begroting). Als uitzondering hierop mogen de middelen ook aan andere overheden worden uitgeleend, maar dus niet aan andere marktpartijen. Door deze regelgeving wordt geen kredietrisico ingeschat.

Leningportefeuille

De leningportefeuille van de gemeente Zoetermeer is per 1 januari 2024 begroot op € 62,1 mln. De vaste activa worden grotendeels gefinancierd met eigenvermogen en de aanwezige financieringsmiddelen uit de voorzieningen.

Bedragen x € mln						
Overzicht lang geld						
Stand lening per 1/1	Rente	2023	2024	2025	2026	2027
Opgenomen						
BNG	4,600%	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
BNG	4,600%	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
BNG (19-12-17/20-12-27)	0,827%	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0
AG (27-2-18/27-2-38)	1,770%	20,0	20,0	20,0	20,0	20,0
BNG (20-6-19/20-6-24)	-0,120%	20,0	20,0	0,0	0,0	0,0
BNG (06-12-19/06-12-29)	0,039%	14,0	12,0	10,0	8,0	6,0
Totaal opgenomen		64,2	62,1	40,0	38,0	36,0

Financieringsbehoefte en verwacht renteresultaat

De verwachting is dat tot 2025 geen vreemd vermogen aangetrokken hoeft te worden. Onderstaande tabel geeft het jaarlijkse financieringstekort weer. Een negatief getal betekent dat er nadat alle investeringen gedekt zijn, geld overblijft. In 2024 is er geld nodig. De vorige tabel toont dat er voor meer dan het benodigde aan leningen uitstaat. In 2025 slaat dat evenwicht om, er is dan meer geld nodig dan naar het inzicht van dit moment beschikbaar.

	bedrag x € mln.				
Financieringsbehoefte	2023	2024	2025	2026	2027
Bezittingen	376	440	480	492	506
Totaal te financieren	376	440	480	492	506
Financiering via:					
Reserves	379	367	366	359	350
Voorzieningen	56	55	56	59	68
Eigen financieringsmiddelen	434	421	421	418	418
Financieringsbehoefte (vreemde financiële middelen)	-58	19	58	74	88
Leningenportefeuille	64	62	40	38	36
Financieringstekort	-122	-43	18	36	52

Rentelasten in de begroting

Onderstaande tabel toont de verwachte (netto) rentelast de komende jaren. Over de leningen wordt rente betaald (positief getal). Aanvankelijk door opbrengst Eneco en later door investeringen die vertraging hebben opgelopen zijn er middelen waarover (spaar)rente wordt ontvangen (negatief getal). De verwachting is dat 2024 de ontvangen rente nog groter is dan de betaalde rente. Vanaf 2025 slaat dat naar verwachting om.

	bedrag x € 1000				
Geraamde rentelasten	2023	2024	2025	2026	2027
	-3.486	-1.100	569	855	1.181